

HET BOEK DER LANDJUWEELEN

Van de hand van Dr J. C. v. d. Does verschijnt een boek over de Prinsessen uit het Huis van Oranje. Het voor- geslacht noemde deze Prinsessen wel Landjuweelen, omdat ze een sieraad van het land waren.

Eenige afleveringen van dit historisch werk zagen reeds het licht. In dit artikel bespreken we de eerste van de reeks. *)

En laten we dan maar dadelijk zeggen, dat dit geschiedkundig werk een boek van groote waarde is. En om meer dan één reden. De levensgeschiedenis der Oranjeprinsessen is, zegt de auteur in de inleiding, „voor een grooter of kleiner deel samengeweven met die van ons vaderland.” Maar hoe weinig is ze bekend. In de leerboeken worden enkele namen genoemd, maar daar blijft het zoo ongeveer bij. Ook uitgebreidere werken geven van deze figuren uit onze geschiedenis maar een oppervlakkig levensbericht. In de scholen wordt maar zelden de aandacht op deze personen gericht. Wie het zou willen doen, zou uit groote werken, die men niet bij de hand heeft, de verspreide gegevens moeten verzamelen. Nu heeft Dr Van der Does zich verdiept in het leven der Prinsessen van Oranje en heeft zelfs veel onbekende bijzonderheden aan het licht kunnen brengen, doordat hij buitenlandsche Archieven bezocht en daar materiaal verzamelde. Ook raadpleegde hij de correspondentie (tot het jaar 1800), aanwezig in het Koninklijk Huis-Archief. Toch is dit werk niet alleen aanbevelenswaardig om zijn betrouwbaarheid.

Het is den schrijver gelukt, een boeiend boek te geven, dat met klimmende belangstelling gelezen wordt. Het werd ook een boek voor de huiskamer. Trouwens, dorheid is dezen auteur vreemd. Hij weet, omdat hij ons volk bereiken wil, te vermijden, wat soms een biografie zoo ongenietbaar maakt. Hij vertelt. Maar op voorname wijze — zonder jacht op effect, waardoor de fantasie de historische waarde zou verminderen.

En dat dit boek boeit, is te danken aan deze deugd, dat het de verschillende personen voor ons doet leven. De auteur heeft zich het leven dezer prinsessen ingedacht,

Maria van Oranje-Nassau

heeft ze als menschen gezien, met menschelijke gevoelens, deugden en gebreken. Daardoor werd het een eerlijk boek, een boek, dat de liefde van ons volk voor ons Oranjehuis verdiepen kan.

Die Oranjeprinsessen — het zijn kinderen, die hun kinderlijke pleziertjes en verdrietjes beleven; ze brengen vroolijkheid in de pa-

leizen en op de burchten — het zijn de bloemknoppen, die opengaan. Ze groeien op tot menschen en gaan allengs meer begripen van den ernst hunner tijden, de zorgen hunner ouders en andere familieleden, de roeping in het leven.

Ze kennen als jonkvrouwen 's levens licht en donker — ze voelen de

Anna van Oranje-Nassau

tegenslagen mee, die de hunnen treffen, die in het politieke leven een verantwoordelijke positie bekleeden, die uittrekken moeten, den gezelligen huiselijken kring moeten verlaten om te belegeren of te ontzetten, die slag moeten leveren in het open veld, om de ideëele waarden voor nationaal en sociaal leven te redden of te bewaren.

Deze prinsessen hebben intens het leven van hun dagen meegeleefd. En dat nu dit leven zelf klopt in de verhalen, zonder dat deze op romans gaan lijken, dat geeft aan dit boek zijn cachet. Het eerste hoofdstuk teekent ons Maria van Oranje-Nassau, de dochter van Willem van Oranje en Anna van Egmond, meer bekend misschien onder den naam Anna van Buren. Teer was de verhouding dezer Prinses tot haar oom Jan van Nassau, dien ze in haar brieven haar allerliefsten Heer Vader noemt. Dr Van der Does schrijft over haar verhouding tot de landvoogdes Margaretha van Parma, bij wie zij als „demoiselle d'honneur” aan het hof vertoefde, van haar reis naar Breda, waar haar vader woonde, die toen gehuwd was met zijn tweede gemalin, Anna van Saksen; van de reis naar de Dillenburg in 1567, toen Willem van Oranje het land verliet, vóór Alva met zijn Spaansche benden de grenzen had overschreden. Op keurige wijze teekent ons de schrijver dien tocht en de aankomst op het kasteel en we zien ook hier, hoe hij onze taal beheerscht en in juiste woordgrepen ons een levendige voorstelling kan geven van wat hij in den geest zag. We lezen van de hofhouding te Breda en op de Dillenburg; heel fijn is de beelding der edele grootmoeder Juliana van Stolberg, wier beeld in het verhaal voor ons oprijst als een zegenende persoonlijkheid. En als de schrijver de historie doorloopt tot na den dood van Willem van Oranje toe, staat altijd Maria in het middelpunt. Ook in de mededeeling van allerlei historische bijzonderheden, die bepaalde momenten uit onze geschiedenis helder belichten. De citaten uit de brieven van Maria treffen ons door zekeren deftigen toon. Niettemin is het de harte-lijke trouw, die zich door deze brieven uit.

Maria was een sympathieke jonkvrouw, die als een zon het leven van haar omgeving verlichtte. Ten slotte lezen we van het huwelijk met den graaf Hohenlohe, dat door allerlei omstandigheden nogal lang op zich liet wachten, maar toch eindelijk gesloten werd „seer magnifieklijk” op het kasteel te Buren. Een lang huwelijksgeluk heeft

*) Het boek is in 6 afl. compleet. Uitg.: C. J. Terwee, Putten.

ze niet gekend. In 1595 huwde zij en reeds in 1605 overleed haar gemaal. Zij stierf in 1616 en is in het koor van de kerk te Buren begraven.

De tweede prinses, over wie de auteur schrijft, is Anna van Oranje-Nassau. Ook in dit hoofdstuk is de reis beschreven van Breda naar de Dillenburg, maar nu geheel anders dan in het eerste, want nu is het Anna, de driejarige prinses, die gedurende den tocht op heel wat anders let dan waarvoor Maria aandacht heeft. Ook Anna hecht zich aan de beminnelijke grootmoeder. We krijgen ook nu een beeld van den bewogen tijd. De jonge meisjes leven dien tijd mee: de spanningen van dien tijd. De gevechten — de onrust — de blijdschap, die getemperd is door de zekerheid, dat nieuwe strijd wacht. Als allen bijeen zijn, geniet men van liefde en trouw, maar al te spoedig volgt een afscheid en leeft men weer bange uren door.

De Prins huwt met Charlotte van Bourbon, wier leven in het vierde hoofdstuk beschreven wordt. De moeilijkheden betreffende het huwelijk van Anna met Willem Lodewijk, den Frieschen stadhouder, lijken eerst onoverkomelijk; later worden ze opgelost. In 1587 trouwen ze en de bruiloft wordt „in onderlinge eensgezindheid met vreugde gevierd.” Het geluk was hier nog korter dan het was in Maria's huwelijk. Anna overleed reeds het volgende jaar.

Een belangrijk hoofdstuk volgt nu. Prinses Emilia, de

andere dochter van Anna van Saksen, is door haar grootmoeder opgevoed. De auteur beschrijft ons haar karakter, dat sterk overeenkwam met dat van haar moeder.

We bemerken hier den invloed van haar broer Maurits vooral in verband met het huwelijk, dat straks gesloten wordt met Don Emanuel van Portugal.

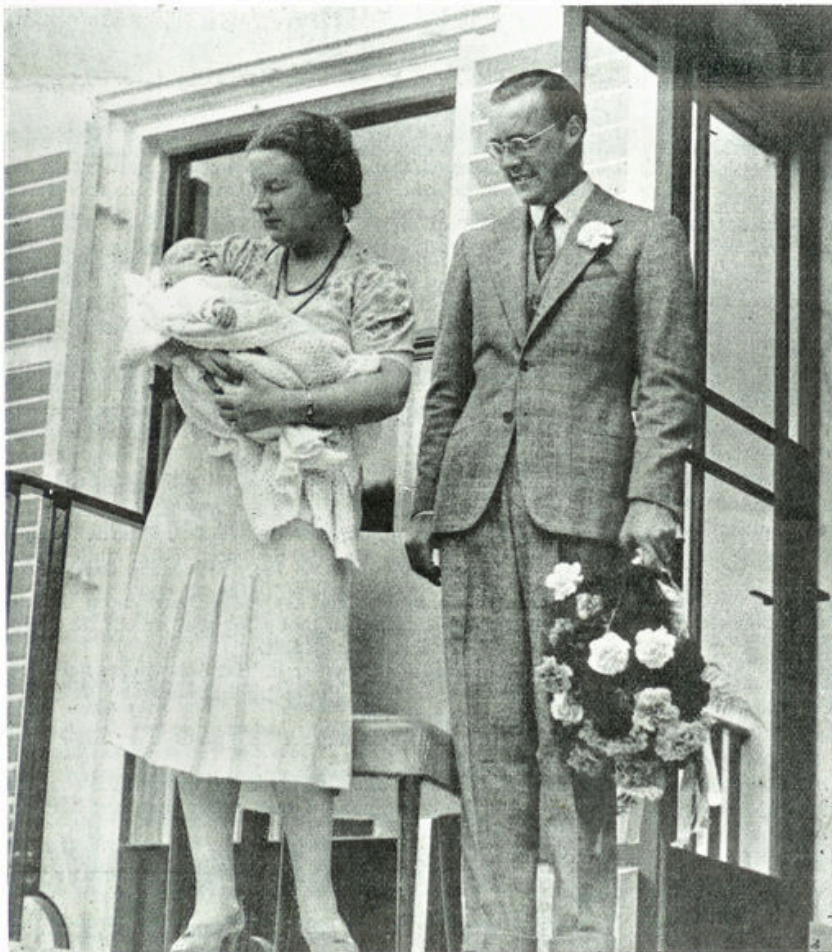
Dit huwelijk werd door een priester voltrokken. De verwijdering tusschen Emilia en Maurits werd al grooter; later is de vrede hersteld en wel door bemiddeling van Philips Willem, Maurits' oudsten broer. Toch werd de verhouding opnieuw ernstig gestoord, toen Emanuel naar de Spaansche zijde overging. Dit was ook de oorzaak van het conflict tusschen de echtgenooten. Ook het godsdienstverschil zal hebben meegewerkt: Emanuel was Roomsch, Emilia Calviniste.

Maurits heeft zich voor zijn dood nog met zijn zuster verzoend. Zij stierf in 1629.

Ik heb maar een oppervlakkigen indruk kunnen geven van de eerste aflevering van dit mooie boek.

Veel zorg is er besteed aan inhoud en vorm. De schrijver verdient den dank van allen, die onze historie liefhebben, en wie verrijking van zijn kennis dezer historie begeert, wordt door het lezen van dit werk niet teleurgesteld. Hij zal van menige gebeurtenis een duidelijker beeld hebben en de beteekenis van het Huis van Oranje zal hij nog beter verstaan.

A. L. v. H.

FIGUREN RONDOM KONINGIN WILHELMINA

Prins Bernhard

Toen op 8 September 1936 de blijde tijding tot het Nederlandsche volk kwam, dat Prinses Juliana zich had verloofd met Prins Bernhard Von Lippe-Biesterfeld, was deze Deutsche Prins voor ons volk een geheel onbekende figuur.

Afgezien nog van het feit, dat Duitschland zeer vele vorstenfamilies bezit, had ook tot deze onbekendheid meegewerkt, dat in dit land na den wereldoorlog de vorstenfamilies geheel naar den achtergrond waren gedrongen en meest allen als rustige burgers — onbekend en onbemind — voortleefden.

Zoo viel het dus geenszins te verwonderen, dat Prins Bernhard Von Lippe-Biesterfeld in ons land zelfs niet bij name bekend was.

Toch was van meetaf de blijdschap groot, over het tot stand komen van deze verloving. Daartoe was ook genoegzame grond. Deze verloving toch beteekende allereerst voor onze geliefde Koningin, wier leven ná het overlijden van Moeder en Man zoo bijzonder vereenzaamd was, een levensverrijking, die én door Haar zelve en door ons volk ten hoogste werd gewaardeerd. Verder werd de blijdschap gestimuleerd, doordat ons